

מתן תורה

שבת פה: ואמר ריב"ל: בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה: רבש"ע מה לילוד אשה בינינו? אמר להן: לקבל תורה בא. אמרו לפניו: חמודה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם, אתה מבקש ליתנה לבשר ודם? מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו ה' אדנינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים!
אמר לו הקב"ה למשה: החזיר להן תשובה אמר לפניו: רבש"ע, מתיירא אני שמא ישרפוני בהבל שבפיהם. אמר לו: אחוז בכסא כבודי וחזור להן תשובה, שנאמר +איוב כו+ מאחז פני כסא פרשו עליו עננו. ואמר רבי נחום: מלמד שפירש שדי מזיו שכינתו ועננו עליו.
אמר לפניו: רבש"ע, תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים. אמר להן: למצרים ירדתם, לפרעה השתעבדתם, תורה למה תהא לכם? שוב מה כתיב בה לא יהיה לך אלהים אחרים, בין הגויים אתם שרויין שעובדין עבודה זרה? שוב מה כתיב בה זכור את יום השבת לקדשו כלום אתם עושים מלאכה שאתם צריכין שבות? שוב מה כתיב בה לא תשא, משא ומתן יש ביניכם? שוב מה כתיב בה כבד את אביך ואת אמך אב ואם יש לכם? שוב מה כתיב בה לא תרצה לא תנאף לא תגנב, קנאה יש ביניכם, יצה"ר יש ביניכם? מיד הודו לו להקב"ה.

שבת קיט: אמר ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה: אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל תינוקות של בית רבן. אמר ליה רב פפא לאביי: דידי ודידך מאי? - אמר ליה: אינו דומה הבל שיש בו חטא, להבל שאין בו חטא.

יומא פו: אמר רבי לוי: גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד, שנאמר שובה, ישראל עד ה' אלהיך.

שמות כד, י: ויִרְאוּ אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַתַּחַת רַגְלָיו כְּמַעֲשֵׂה לַבֵּנֵי הַסַּפִּיר וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לְטֹהַר:

רש"י: היא היתה לפניו בשעת השעבוד לזכור צרתן של ישראל, שהיו משועבדים במעשה לבנים:

כתר יונתן וישא נדב ואביהוא את עיניהם ויראו את כבוד אלהים של ישראל ותחת הדום של רגליו שמוצע תחת כסאו כמו מעשה אבן ספירים מזכיר שיעבוד ששיעבדו מצרים את בני ישראל בטיט ובלבנים והיו נשים דשות את הטיט עם אנשיהם היתה שם נערה מפונקת הרה והפילה את עובריה ונידוש עם הטיט ירד גבריאול ועשה ממנו לבנה והעלהו לשמי מרום והתקינו משען [ספסל] תחת הדום של אדון עולם.

סנהדרין קא: מיכה- שנתמכך בבנין. **רש"י:** נתמכך בבנין- של מצרים, שנתנוהו בבנין במקום לבנה, כדמפרש באגדה, שאמר לו משה להקב"ה: אתה הרעות לעם הזה- שעששו אם אין להם לבנים משימין בניהם של ישראל בבנין.

מגילה דף ו: ואמר רבי יצחק, אם יאמר לך אדם: יגעתי ולא מצאתי- אל תאמן, לא יגעתי ומצאתי- אל תאמן, יגעתי ומצאתי- תאמן.

ילקוט שמעוני משלי רמז תתקנ: לב יודע מרת נפשו ובשמחתו לא יתערב זר, מדבר ביתרו, אתה מוצא מה כתיב ביה וישלח משה את חותנו ואחר כך בחדש השלישי, אמר הקב"ה בני היו משועבדים בטיט ולבנים במצרים ויתרו היה יושב בתוך ביתו בהשקט ובא לשמוח עם בניו! לפיכך וישלח משה את חותנו.

יבמות כד: ת"ר: אין מקבלין גרים לימות המשיח; כיוצא בו לא קבלו גרים לא בימי דוד ולא בימי שלמה. א"ר אליעזר, מאי קרא? מי גר אתך עליך יפול. **רש"י:** מי שנעשו גרים אתך בעניותך עליך יפול בעשירותך כמו על פני כל אחיו נפל.

תקנת השבים: ועל זה אמר שמא ישרפוני בהבל שבפיהם פירוש על דרך שאמרו (שבת קי"ט סוף ע"ב) אין דומה הבל פה שיש בו חטא להבל פה שאין בו חטא... אבל באמת עיקר תורה שהיא מורה דרך הוא רק למי שיכול לתעות, ויתרון החכמה הוא רק מן הסכלות כיתרון האור שהוא רק מן החושך ומי שאין לו סכלות מעט דיצר הרע אין לו שייכות לחכמה: והמלאכים צועקים איה מקום כבודו אבל האדם מאוחז בכסא הכבוד כי כל פעל למענהו לקילוסו וזהו תכלית הבריאה גילוי כבודו יתברך, ותכלית הבריאה הוא האדם שזהו תכלית גילוי הכבוד כאשר יש אדם בעל בחירה ונפו נוטה למקום טומאה ועם כל זה כופה יצרו ותאוותיו בשביל כבוד שמים זהו עיקר מקום כבודו של מלך מלכי המלכים שאי אפשר למלאכים שאין להם יצר הרע להשיגו כלל רק האדם, וכאשר הוא זוכה ומשיג למדריגה זו שיהיו בכל מעשיו גילוי כבוד שמים עד שהוא מאוחז בכסא כבודו אז יוכל להחזיר להם תשובה כי אדרבא על ידי יצר הרע מדריגתו למעלה ממדריגתם ורק על ידי זה יש לו שייכות לתורה וחכמת ה' יתברך.

צדקת הצדיק מט: כל אחד ידע שבמה שיצרו תוקפו ביותר הוא כלי מוכן לאותם דברים ביותר להיות נקיים וזכים אצלו. ובדברים שהירבה לפשוט בהם ידע שהוא כלי מוכן להיות דייקא באותו דבר נקי ובר לבב ולכן אמרו (ויקרא רבה כ"א ה') שבאבר שבו חטא בו יעשה מצוות ואין זה רק תיקון לעבירה הקודמת מדה כנגד מדה, אבל הוא גם תיקון נפשו בפרט כי כל אחד נברא לתיקון איזה דבר פרטי אשר בו נתיחדה נפשו בפרט ואין לה חבר כנודע מאמר הקדמונים על מאמר חז"ל אבוך במאי זהיר טפי: ועל כזה אמרו אין אדם עומד על דברי תורה אלא אם כן נכשל, שעל ידי המכשלה הוא מבין שלכך נוצר לתקן אותו דבר. הלא תראה אחז חתם התורה לפי שהוא היה כלי מוכן להוליד חזקיה שהיה מרביץ תורה ביותר.

ישמח ישראל: ויחן שם ישראל נגד ההר. היינו עפ"י מאמר חז"ל צדיקים נדמה להם כהר, שהיצה"ר נקרא הר, היינו שאל יתיאש האדם בראותו כי היצה"ר נלחם עמו, רק אדרבה שיראה מזה כי עדיין לא אבדה תקותו, כי אם היה בבחינת מת דקדושה, מה לו ללחום עמו, ובמתים חופשי. וזה שאמר הכתוב אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בטוח, ר"ל בזאת אני בטוח, כי רואה אני כי חי אנוכי עוד בחיות דקדושה, וכמו באנשי המלחמה כ"ז שהשונא מורה חיצים יודע בו כי עוד הוא חי.

תפארת שלמה רה"ש: ואשב בהר ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי על כל חטאתכם וכו' כבר בארנו בפני' כי יש לתמוה על התנצלות הזה של משרע"ה שלא אכל ולא שתה מ' יום הלא הי' עומד ומדבר עם השכינה וזה התענוג הוא יותר מכל התענוגים שבעולם ולמה לו לאכילה ושת' כלל. אך הנה הענין סוד כל בריאת העולם רק עבור האדם אשר הוא בחיים חיותו עונדנו בעולם העש' הגוף עם הנפש יחד והיצר עומד לנגדו ומסיתו והאדם כובש יצרו ומתגבר עליו לעשות רצון הבורא ב"ה ועובד הש"י גם ע"י אכילה ושת' בכוונה הראוי' ונכונה עושה יחודים בעולמות העליונים. וז"ש ואתם הדבקים בד' אלהיכם חיים כולכם היום. פי' רק בעודכם קיימים בחיות הגוף והנפש הוא העת לעשות היחוד ודביקות בשם הוי'. אבל בג"ע הוא זמן קבלת שכר ותענוג לצדיקים משכר פעולתם בעוה"ז אבל זמן העש' חלף ועבר כי במתים חפשי. וז"ש וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד בעולם העש' הוא הטוב בעיניו ית"ש. אבל המלאכים ושרפים שהם בעולם הבריאה אינם חשובים בעיניו כמו האדם. כמ"ש ואביתה תהלה מקרוצי חומר כו' ולזאת צריך האדם לתת שבה והודי' על כל שעה ורגע שהוא עונדנו בחיים ויכול לעשות רצונו ית"ש כי זה כבודו וזה שהי' משרע"ה מתנצל על מ' יום שהי' במרום בבחי' מלאך ושרף ובטל ממנו מלחמת היצר והם היו חסרים ממנין שנותיו וזה הי' מחמת חטאת בני' שהי' עומד במקום לבקש עליהם רחמים.

תפארת שלמה דרוש למתן תורה: עצרת תהי' לכם. בגמ' הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם. הנ"ל עפ"י דברי הרב רבינו יונה ז"ל מה שהאדם עוצר את עצמו מתאוות המאכל הוא יותר נחשב מתענית ומש"ה הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם כדי שיהי' לו במה לעצור התאוה לכן נקרא זה הי"ט עצרת. כי מה שניתנה התורה לישראל ולא למלאכי השרת מפני שאין להם יצה"ר ולא שום תאוה לכן אין להם שכר ועונש. ולזה היה צריך מרע"ה להיות בשמים מ' יום כי גם בדעתו הי' שמהראוי להיות ניתן התורה למלאכים שהם קדושים וטהורים לגמרי. אך כוונת הקב"ה לא היה כן רק דוקא האדם הקרוץ מחומר ויש לו יצה"ר ואעפ"כ כובש את יצרו לכן כאשר הי' ברקיע ושמע שהמלאכים מקלסים אותו בישראל אז הבין שכן הוא ראוי להיות לנכון. לכן המצוה להביא בחג הזה שתי הלחם מחמץ רומז ליצה"ר כי ענין קבלת התורה בלתי אפשר להיות רק על ידי כבישת היצר. וכבר בארנו במ"א בפ' הכ' ואנכי עמדתי בהר ארבעים יום לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי על כל חטאתכם וגו' כי על זה הי' משרע"ה מתמרמר שהי' כל העת ההוא בשמים ולא היה לו תאוות היצר רק כמו מלאך שלא הי' לו לכבוש היצר והי' חסר משנותיו העבודה זו:

מהר"ל תפארת ישראל כה: כי אין צריך להרחיק את היצה"ר עם התורה, ולכך המצוה להקריב החמץ ביום מתן תורה. ועוד רמז בזה מה שאמרו כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו כדאיתא במס' סוכה ולכך ראוי שיהיו שני להמי תודה בעצרת חמץ וזהו עיקר הטעם, אך צריך אל הבנתה חכמה ועומק מאד בענין זה, ולא כמו שאר קרבנות שאסור להקריב חמץ אל המזבח כי היצר הרע מרוחק מן עבודת השי"ת, אבל ביום מתן תורה שהתורה שומרת מן יצר הרע עד שאינו מושל באדם אין הרחקה אליו, ולפיכך היו מביאין שתי הלחם של חמץ בעצרת דוקא. וקצת רמזנו למעלה כי משה השיב למלאכים כי מפני הקנאה והשנאה שיש בתחתונים ולכך ראוי להם התורה כמו שמבואר למעלה, לכך היו שתי הלחם של חמץ כי דבר זה הוא הגורם שיבא התורה לתחתונים.

בראשית יט א: ויבאו שני המלאכים סדמה בערב. **רש"י:** המלאכים- ולהלן קראם אנשים, כשהיתה שכינה עמהם קראם אנשים.

אהל תורה: ויאמר ה' אל משה פסל לך שני לוחות אבנים. ביאור הדברים שהלוחות הראשונות שקדושתן הייתה ע"י שקידשן השי"ת ע"כ לא נתקיימה בידן, כי מה שאינו מיגיעת עצמו אינו מתקיים, ולכן בלוחות האחרונות הי' המבוקש שיהיה מצידם.

אורות הקודש ג עמ' ע: אין שום ישועה שלמה באמת, כי אם אותה שהנושע פעל להופעתה בפועל ידיו.

ישעיהו פרק לז ונגנזתי על העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי: ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך ידוד ויך במחנה אשור מאה שמונים ותמשה אף וישפכמו בפקר והנה כלם פגרים מתים: **ישעיהו פרק לח (א)** ב'מים ההם חלה חזקתו למות ויבוא אליו ישעיהו בן אמוץ הנביא ויאמר אליו פה אמר ידוד צו לביתך פי מת אתה ולא תחיה: ויטב חזקתו פניו אל הקיר ויתפלל אל ידוד: ויאמר אנה ידוד זכר נא את אשר התהלכתי לפניך באמת ובלב שלם והטוב בעיניך עשיתי ויבך חזקתו בכי גדול: ויהי דבר ידוד אל ישעיהו לאמר: הלוך ואמרת אל חזקתו פה אמר ידוד אלהי דוד אביה שמעתי את תפלתך ראיתי את דמעתך הנני יוסף על ימיה חמש עשרה שנה: ומפך מלך אשור אצילך ואת העיר הזאת ונגנזתי על העיר הזאת... מכתב לחזקתו מלך יהודה בתלתו ויחי מקליו... **הנה לשלום מר לי מר...**

בית יעקב: כמו שראינו אצל חזקתו המלך שאמר לו השי"י "נגנזתי על העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי" אמר על זה "הנה לשלום מר לי מר" מאחר שהראה לו השי"ת שאין לו שום חלק בישועה ההוא.

מדרש תהילים עט: בשעה שבא גדוד עמלק על ציקלג, ושרפה ושבה כל מה שהיה בתוכה, כיון שבא דוד ומצאה שרופה מהו אומר לפני הקב"ה הארדף אחר הגדוד הזה. אמר לו רדוף. וכן עשה הלך ומצא אותן והרגן, אסא לא עשה כן אלא אמר אסא לפני הקב"ה, רבש"ע אין בי כח לרדוף אחרי מלך הכושי. מה עשה הקב"ה ויגוף ה' את הכושים לפני אסא. עמד יהושפט ואמר רבש"ע אין בי כח לרדוף אחריהם ולעשות עמהם מלחמה, אלא נהיה עומדים אנחנו ואתה רודף אותם וכן עשה הקב"ה, עמד חזקיה בשעה שבא סנחריב, ואמר אין בי כח לרדוף ולא לראות מלחמה, אלא בשעה שאני ישן על מטתי אתה נלחם בעדינו. אמר הקב"ה אני עושה כן אתה ישן על מטתך ואני עושה מלחמה בשבילך, שנאמר ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך יְדוֹן בַּמַּחֲנֶה אֲשׁוּר מֵאֵה שְׁמוֹנִים וְחַמְשֵׁה אֶלֶף.

זוה"ק מדרש הנעלם קלח: רבי יצחק ברבי יוסי הוה אתי מקפוטקיא ללוד, פגע ביה רבי יהודה, אמר ליה רבי יצחק, תאמר דחבירנא חכימי מתניתא, אתערו להאי עניינא, דיצר הרע יתנשי מן עלמא, בר ההיא שעתא לזיווגא, אמר ליה חייך הכי אצטריך יצה"ר לעולם כמטרא לעולם, דאלמלא יצר הרע חדוותא דשמעתא לא ליהוי.

